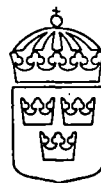

Regeringens proposition

1991/92: 39

Vissa kyrkliga frågor

Prop.
1991/92: 39

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Vid regeringssammanträdet har chefen för civildepartementet varit föredragande.

Stockholm den 24 oktober 1991

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Inger Davidson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i den kyrkliga lagstiftningen med anledning av framställningar från 1990 och 1991 års kyrkomöten.

I domkapitelslagen (1988:181) och prästanställningslagen (1988:184) föreslås ändringar som i huvudsak innebär följande.

- När biskopen eller domprosten har förhinder att tjänstgöra som ledamot i domkapitlet skall domkapitlet kunna adjungera den som har anställning som präst i stiftet. Detsamma skall gälla också om tjänsten som biskop eller domprost är vakant.
- Regeringen skall inte längre få besluta om undantag från regeln att det skall finnas en tjänst som domprost i varje stift.
- Kyrkoherden i ett flerförsamlingspastorat skall ingå som ledamot i pastoratets tillsättningsnämnd.
- Regeringen skall inte längre fastställa hur många statligt reglerade prästtjänster som får finnas inrättade i landet. Svenska kyrkans centralstyrelse skall inte längre besluta hur många prästtjänster som får finnas inrättade i de olika stiftet.
- Stiftsstyrelsen skall i stället för Svenska kyrkans centralstyrelse inrätta tjänster som stifts- och kontraktsadjunkt.

I domkapitelslagen föreslås också konsekvensändringar till följd av folkbokföringsreformen. Motsvarande ändringar föreslås i lagen (1982:942)

om svenska kyrkan, lagen (1982:943) om kyrkomötet, kyrkofondslagen (1988:182) och kyrkliga indelningslagen (1988:185). Prop. 1991/92: 39

I propositionen föreslås dessutom att det för år 1992 skall gälla samma grunder för beräkning av den särskilda kyrkoavgiften på skogsbruksvärdet som har gällt för åren 1989 – 1991. Detta görs möjligt genom en ny övergångsbestämmelse till kyrkofondslagen.

De föreslagna lagändringarna avses träda i kraft den 1 januari 1992.

Regeringens proposition

Vissa kyrkliga frågor

1 Inledning

Regeringen beslutade den 6 december 1990 (RegSkr 1990:1) att inhämta kyrkomötets yttrande över inom civildepartementet upprättade förslag dels till en ny kyrkolag, dels till lag om ändring i domkapitelslagen (1988:181, ändrad senast 1989:984) och till lag om ändring i prästanställningslagen (1988:184, omtryckt 1991:320).

Vi tar nu upp frågan om ändringarna i domkapitelslagen och prästanställningslagen, eftersom dessa ändringar bör träda i kraft redan den 1 januari 1992. Kyrkomötet har i allt väsentlig godtagit lagförslagen. Kyrkomötets skrivelse (kskr. 1991:11) har lagts som *bilaga 1*.

Vi avser att senare återkomma med förslag till en ny kyrkolag och därmed sammanhängande frågor.

Kyrkomötet har i den nyss nämnda skrivelsen även anhållit om vissa ändringar i domkapitelslagen och prästanställningslagen med anledning av att regeringen har beslutat att inrätta en tjänst som domprost i Visby stift. Dessa ändringar bör också träda i kraft den 1 januari 1992.

Kyrkomötet har också anhållit om vissa lagändringar som en följd av folkbokföringsreformen (jfr prop. 1990/91:153, SkU28, rskr. 320) och den nya folkbokföringslagen (1991:481), som trädde i kraft den 1 juli 1991. De lagar som berörs är domkapitelslagen, lagen (1982:942) om svenska kyrkan (omtryckt 1991:319), lagen (1982:943) om kyrkomötet (ändrad senast 1990:299), kyrkofondslagen (1988:182, ändrad senast 1990:402) och kyrkliga indelningslagen (1988:185, ändrad senast 1990:302).

Kyrkomötet har vidare (kskr. 1991:6) anhållit om att övergångsregleringen i fråga om den särskilda kyrkoavgift som beräknas på skogsbruksvärdet skall förlängas. Kyrkomötets skrivelse återfinns i *bilaga 2*. Kyrkofondens styrelse har tagit upp samma fråga i en skrivelse den 6 juni 1991 till civildepartementet (dnr C91/1411/KY).

Frågan om domkapitlens sammansättning behandlas i avsnitt 2. I avsnitt 3 tas upp frågan om tillsättningsnämndens sammansättning. Frågor om inrättandet av prästtjänster m. m. behandlas i avsnitt 4. I avsnitt 5 behandlas de frågor som har väckts av 1991 års kyrkomöte. Frågor om ikraftträdande m. m. behandlas i avsnitt 6.

I propositionen berörda lagförslag är av sådan beskaffenhet att *lagrådets* hörande skulle sakna betydelse.

2.1 Adjungerade ledamöter i domkapitlet

Regeringens förslag: När biskopen eller domprosten har förhinder att tjänstgöra som ledamot i domkapitlet skall domkapitlet få adjungera den som har anställning som präst i stiftet. Detsamma skall gälla också när tjänsten som biskop eller domprost är vakant.

Förslaget innebär ändringar i 2 § domkapitelslagen.

1991 års kyrkomöte tillstyrker i huvudsak förslaget (RegSkr 1990:1 s. 109–111, 2KL 1991:1, kskr. 11).

Gällande ordning: Domkapitlet består enligt 2 § domkapitelslagen av biskopen som ordförande, domprosten eller – där det inte finns någon domprost – en av regeringen för sex år i sänder bland stiftets kyrkohärdar förordnad ledamot som vice ordförande, en präst vald av stiftets präster samt tre lekmän valda av stiftsfullmäktige.

För prästledamoten och lekmanaledamöterna skall det finnas lika många suppleanter, som utses på samma sätt som ledamöterna.

När domkapitlet handlägger frågor om att skilja någon från det kyrkliga ämbetet skall domkapitlets sekreterare också ingå som ledamot.

Domkapitlets nuvarande sammansättning överensstämmer i huvudsak med vad som gällde före den 1 juli 1989 enligt lagen (1936:567) om domkapitel.

Skälen för regeringens förslag: I motiven till den nya domkapitelslagen anfördes att de speciella frågorna om kyrkans lära och gudstjänst samt utövandet av det kyrkliga ämbetet motiverar ett fortsatt starkt prästerligt inslag i domkapitlet (prop. 1987/88:31 s. 115).

Enligt 1936 års domkapitelslag kunde domkapitlet vid uppkommen ledighet för någon ledamot för viss tid eller för ett visst ärende adjungera en person som var behörig att väljas till ledamot i domkapitel. Därigenom kunde vid förfall för någon av de självskrivna ledamöterna balansen mellan präster och lekmän upprätthållas. Någon motsvarighet till denna möjlighet togs inte in i den nya domkapitelslagen. Frågan kommenterades inte särskilt i förarbetena till lagen.

Frågan om att återinföra möjligheten att adjungera ledamöter i domkapitlet har väckts genom en motion vid 1990 års kyrkomöte (Kmot 1990:27). Andra kyrkolagsutskottet anför i sitt betänkande med anledning av motionen (2KL 1990:5) att det är angeläget att viktiga beslut av domkapitlet alltid skall kunna fattas i en sammansättning som ger uttryck för balansen mellan prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrat självstyre. Utskottet anser därför att det måste bli möjligt att på ett eller annat sätt ersätta de ledamöter som inte är valda. Kyrkomötet beslutade att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet hade anfört (kskr. 1990:17).

Med anledning av kyrkomötets begäran föreslog regeringen i skrivelsen till kyrkomötet (RegSkr 1990:1) att domkapitlet bör kunna adjungera en

präst som ledamot när biskopen eller domprosten har förfall eller tjänsten som biskop eller domprost är vakant. Kyrkomötet har i huvudsak godtagit förslaget. Vi föreslår därför att bestämmelser om detta tas in i 2 § domkapitelslagen (se vidare avsnitt 2.2).

2.2 En domprosttjänst i varje stift

Regeringens förslag: Regeringen skall inte längre få besluta om undantag från regeln att det skall finnas en tjänst som domprost i varje stift.

Förslaget innebär ändringar i 2 § domkapitelslagen och 3 § prästanställningslagen.

1991 års kyrkomötes förslag överensstämmer med vårt (2KL 1991:1, kskr. 11).

Gällande ordning: Enligt 3 § prästanställningslagen skall det i varje pastorat finnas en kyrkoherde. I det pastorat där stiftets domkyrka är belägen skall det i stället finnas en tjänst som domprost, om inte regeringen bestämmer något annat.

Domprosten är ledamot och vice ordförande i domkapitlet. I 2 § domkapitelslagen finns det bestämmelser om domkapitlets sammansättning för det fall det inte finns en domprost. Regeringen skall då förordna en av stiftets kyrkoherdar att vara domkapitlets vice ordförande.

I Visby domkyrkoförsamlings pastorat var tidigare tjänsten som biskop i stiftet förenad med tjänsten som kyrkoherde i pastoratet. Efter begäran av 1985 års kyrkomöte (Kmot 1985:98, KL 26, kskr. 31) föreslog regeringen i prop. 1985/86:34 att lagen (1957:577) om prästval skulle ändras så att det skulle bli möjligt att inrätta en från biskopstjänsten skild tjänst som kyrkoherde i Visby domkyrkoförsamling. Riksdagen antog förslaget (KU 1985/86:9, rskr. 22). Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 1986.

Regeringen inrättade tjänsten som kyrkoherde i pastoratet fr. o. m. den 1 maj 1986.

Visby stift har alltså i motsats till övriga stift inte haft någon domprosttjänst. Regeringen har emellertid inrättat en tjänst som domprost i Visby domkyrkoförsamlings pastorat fr. o. m. den 1 januari 1992 (dnr C91/934/KY).

Skälen för regeringens förslag: Numera finns det en inrättad tjänst som domprost i varje stift. Därigenom har åstadkommit en enhetlig ordning för prästorganisationen i samtliga pastorat där stiftets domkyrkor är belägna. Möjligheten för regeringen att besluta om undantag från regeln att det skall finnas en tjänst som domprost i det pastorat där stiftets domkyrka är belägen bör därför avskaffas. En ändring med denna innebörd bör göras i 3 § prästanställningslagen. Som en följd av detta bör bestämmelsen i 2 § domkapitelslagen om domkapitlets sammansättning när det inte finns en domprost tas bort. Vårt förslag innebär vidare att det inte längre behövs några särskilda bestämmelser om inrättande av tjänster som domprost. Vi återkommer till den frågan i avsnitt 4.1.

Regeringens förslag: Kyrkoherden i ett flerförsamlingspastorat skall ingå som självskriven ledamot i tillsättningsnämnden.
Förslaget innebär ändringar i 7 § prästanställningslagen.

1991 års kyrkomöte tillstyrker förslaget (RegSkr 1990:1 s. 112 och 113, 2KL 1991:1, kskr. 11).

Gällande ordning: Enligt 7 § prästanställningslagen skall det i varje flerförsamlingspastorat finnas en tillsättningsnämnd.

Tillsättningsnämnden har till uppgift att tillsätta tjänster som kyrkoherde, komminister och kyrkokomusiker i pastoratet. I ett enförsamlingspastorat tillsätts dessa tjänster av församlingens kyrkoråd.

Tillsättningsnämndens ledamöter utses av kyrkoråden i församlingarna i pastoratet. Antalet ledamöter och hur många av dem som varje församling skall utse bestäms genom en överenskommelse mellan berörda kyrkoråd. Om de inte kan enas bestäms antalet av stiftsstyrelsen. Varje församling skall utse minst en ledamot.

Skälen för regeringens förslag: 1990 års kyrkomöte (2KL 1990:3, kskr. 3) har pekat på den omotiverade skillnad som kan uppkomma mellan kyrkoherdens ställning i ett enförsamlingspastorat och i ett flerförsamlingspastorat i ärenden som rör tillsättning av tjänsteinnehavare för vilka kyrkoherden i normalfallet är arbetsledare. Genom att kyrkoherden i ett flerförsamlingspastorat inte är garanterad en plats i tillsättningsnämnden kan han komma att ställas utanför.

Regeringen har i skrivelsen till kyrkomötet (RegSkr 1990:1) föreslagit att kyrkoherden i ett flerförsamlingspastorat skall ingå som ledamot i tillsättningsnämnden. Kyrkomötet har tillstyrkt förslaget. Vi föreslår nu att bestämmelser om detta tas in i 7 § prästanställningslagen.

På samma sätt som en vikarie på en kyrkoherdetjänst i dag inträder som ledamot i pastoratskyrkorådet skall självfallet på motsvarande sätt en vikarie för kyrkoherden i ett flerförsamlingspastorat inträda som ledamot i tillsättningsnämnden.

4.1 Antalet prästtjänster

Regeringens förslag: Regeringen skall inte längre fastställa hur många statligt reglerade prästtjänster som får finnas inrättade i landet.

Svenska kyrkans centralstyrelse skall inte längre besluta hur många prästtjänster som får finnas inrättade i varje stift.

Stiftsstyrelsen får inrätta tjänster som kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt.

När en tjänst som kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt eller pastorsadjunkt blir ledig, skall stiftsstyrelsen pröva om den behöver tillsättas. Om tjänsten inte behöver tillsättas skall den hållas vakant eller dras in.

Förslaget innebär att 2 och 26 §§ prästanställningslagen kan upphävas samt att 24, 25 och 58 §§ samma lag ändras.

1991 års kyrkomöte tillstyrker förslaget (RegSkr 1990:1 s. 113–120, 2KL 1991:1, kskr. 11).

Gällande ordning: Enligt 2 § prästanställningslagen fastställer regeringen hur många statligt reglerade prästtjänster som får finnas inrättade inom svenska kyrkan. Svenska kyrkans centralstyrelse skall inom det av regeringen fastställda antalet tjänster varje år besluta hur många tjänster som får finnas inrättade i varje stift.

Regeringen har i 5 § prästanställningsförordningen (1989:84, omtryckt 1990:905) föreskrivit att det får finnas inrättade sammanlagt 3 700 statligt reglerade prästtjänster.

Enligt 24 § prästanställningslagen prövar Svenska kyrkans centralstyrelse frågor om inrättande av bl. a. tjänster som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt. Stiftsstyrelsen prövar samma frågor beträffande tjänster som kyrkoherde, komminister och pastorsadjunkt.

Skälen för regeringens förslag: 1990 års kyrkomöte anhöll om lagändringar av innebörd att stiftsstyrelserna skall besluta om prästorganisationen i stället för regeringen och Svenska kyrkans centralstyrelse (CsSkr 1990:5, 2KL 2, kskr. 2).

Kyrkomötets förslag innebär en betydelsefull decentralisering till kyrkliga organ på stiftsplanet. Förslaget ligger väl i linje med de strävanden om delegering och avreglering som har varit målsättningen för det kyrkliga reformarbetet under senare år. Regeringen är därför för sin del beredd att tillmötesgå kyrkomötets önskemål om ett förenklat och decentraliserat beslutsförfarande när det gäller antalet prästtjänster och frågor om att också inrätta tjänster som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt. Vårt förslag innebär att stiftsstyrelsen får inrätta, dra in eller vakantsätta alla prästtjänster i stiftet utom tjänster som biskop och domprost.

Förslaget innebär att 2 och 26 §§ prästanställningslagen kan upphävas samt att 24 och 25 §§ samma lag ändras.

Förslaget innebär alltså att Svenska kyrkans centralstyrelse inte längre skall besluta i frågor om stiftens prästorganisation. Bestämmelserna i 58 § prästanställningslagen om överklagande av centralstyrelsens beslut i sådana frågor bör som konsekvens av detta tas bort.

4.2 Personliga prästtjänster

Regeringens förslag: Personliga prästtjänster skall inrättas på samma sätt som andra prästtjänster.

Förslaget innebär ändringar i 24 § prästanställningslagen.

1991 års kyrkomöte tillstyrker förslaget (RegSkir 1990:1 s. 116–118; 2KL 1991:1, kskr. 11).

Gällande ordning: Personliga tjänster som präst inrättas enligt 24 § andra stycket prästanställningslagen av Svenska kyrkans centralstyrelse. En personlig prästtjänst får enligt 49 § prästanställningsförordningen inrättas om det behövs för en präst som är arbetshandikappad. Kostnaderna för avlöningsförmånerna till en präst som är anställd på en personlig tjänst skall enligt 51 § samma förordning betalas av medel ur kyrkofonden. Antalet personliga tjänster för präster får enligt 48 § förordningen inte överstiga en procent av det totala antalet inrättade prästtjänster i landet.

Skälen för regeringens förslag: 1990 års kyrkomöte har föreslagit att ansvaret för personliga tjänster skall ligga på stiftsnivå. Också kostnadsansvaret för avlöningsförmånerna för dessa prästtjänster bör enligt kyrkomötet läggas på stiftssamfälligheterna (2KL 1990:2 avsnitt 2, kskr. 2).

Den reella innebörden av en personlig tjänst är att tjänsten upphör utan vidare åtgärd när innehavaren lämnar den. Möjligheter att inrätta och samtidigt tillsätta personliga tjänster har bara kunnat användas när det har behövts för präster som av någon anledning är arbetshandikappade.

Till ledning för bedömningen om ett sådant behov föreligger har i praktiken krävts en kvalificerad utredning. En sådan utredning skall inte bara visa att ett arbetshandikapp föreligger, utan också att man inte – ens efter sådana rehabiliteringsåtgärder som varje arbetsgivare är skyldig att vidta – har kunnat finna en lämplig användning för prästen inom ramen för den ordinarie prästtjänstorganisationen.

I enlighet med kyrkomötets begäran föreslog regeringen i skrivelsen till 1991 års kyrkomöte (RegSkir 1990:1) att beslutanderätten när det gäller inrättande och tillsättning av personliga tjänster flyttas från Svenska kyrkans centralstyrelse till stiftsstyrelserna. Kyrkomötet har godtagit förslaget.

Ett viktigt skäl för förslaget var att stiftsstyrelsen har ett ansvar för den prästerliga organisationen i stiftet. Genom sin närhet till verksamheten bör stiftsstyrelsen också ha bättre möjligheter än centralstyrelsen att i det enskilda fallet pröva möjligheterna till rehabilitering eller andra åtgärder, innan behovet av att inrätta en personlig tjänst eventuellt uppstår.

I normalfallet torde det vara lämpligast att inrätta personliga tjänster i

stiftssamfälligheten. Eftersom det skall finnas en tjänst som kyrkoherde i varje pastorat, kan det inte komma i fråga att vid sidan om kyrkoherden ha en personlig tjänst som kyrkoherde i ett pastorat. Personliga tjänster som komminister bör kunna inrättas, dock bara i undantagsfall eftersom det kan möta svårigheter att inordna sådana tjänster inom ramen för prästorganisationen i ett enskilt pastorat. Detta gäller i synnerhet mindre pastorat. Även om en personlig tjänst formellt inrättas som en tjänst som stifts- eller kontraktsadjunkt, är det emellertid ingenting som hindrar att innehavaren behåller sin tidigare tjänstetitel som kyrkoherde eller komminister.

Eftersom en personlig tjänst inrättas för en viss person sker tillsättningen av tjänsten samtidigt. Om den personliga tjänsten skall vara en tjänst som stifts- eller kontraktsadjunkt, kan därför stiftsstyrelsen inrätta och tillsätta tjänsten enligt de bestämmelser som gäller för sådana stiftstjänster. Om den personliga tjänsten undantagsvis inrättas som en komministertjänst får tillsättning ske genom förflyttning enligt nuvarande bestämmelser i 10 och 11 §§ prästanställningslagen.

Som kyrkomötet föreslagit bör personliga prästtjänster inte ledigkunn göras (2KL 1991:1, kskr. 11). Det är regeringen som i en förordning skall meddela föreskrifter om detta.

Kostnaderna för avlöningsförmåner åt präster som innehar personliga tjänster betalas i dag ur kyrkofonden. När beslutanderätten i fråga om sådana tjänster flyttas från Svenska kyrkans centralstyrelse till stiftsstyrelsen, bör kostnaderna betalas på samma sätt som i allmänhet gäller för stifts- och pastoratstjänster. De stiftssamfälligheter eller de pastorat som är berörda bör dock kunna få bidrag ur kyrkofonden till kostnaderna genom stiftsbidraget eller det däri ingående strukturbidraget.

Vårt förslag innebär att några särskilda lagbestämmelser om personliga prästtjänster inte längre behövs. Föreskrifterna i 24 § andra stycket prästanställningslagen om inrättande av sådana tjänster kan därför upphävas. De bör dock fortfarande gälla för de präster som vid tidpunkten för lagändringens ikraftträdande innehar en personlig tjänst. Detta bör framgå av en övergångsbestämmelse till lagen.

4.3 Prästtjänster för flera stift

Regeringens förslag: Prästtjänster för flera stift skall inrättas på samma sätt som andra prästtjänster.

Förslaget innebär ändringar i 24 § prästanställningslagen.

1991 års kyrkomöte tillstyrker förslaget (RegSkr 1990:1 s. 118 och 119, 2KL 1991:1, kskr. 11).

Gällande ordning: Tjänster för präst med tjänstgöring i flera stift inrättas enligt 24 § andra stycket prästanställningslagen av Svenska kyrkans centralstyrelse. När centralstyrelsen inrättar en sådan prästtjänst skall styrelsen enligt 52 § prästanställningsförordningen bestämma hur tjänstgö-

ringen skall fördelas mellan stiftet och i vilket stift tjänsten skall vara placerad.

Kostnaderna för avlöningsförmåner för en präst som är anställd för att tjänstgöra i flera stift betalas av medel ur kyrkofonden, om kyrkofondens styrelse beslutar det. I andra fall bestämmer centralstyrelsen hur kostnaderna för prästens avlöningsförmåner skall fördelas mellan de berörda stiftssamfälligheterna.

Skälen för regeringens förslag: 1990 års kyrkomöte har föreslagit att ansvaret för prästtjänster med tjänstgöring i flera stift skall ligga på stiftsnivå. Också kostnadsansvaret för avlöningsförmånerna för dessa prästtjänster bör enligt kyrkomötet läggas på stiftssamfälligheterna (CsSkr 1990:5, 2KL 2, kskr. 2).

I likhet med kyrkomötet anser regeringen att det bör ankomma på de berörda stiftssamfälligheterna att själva besluta om inrättande av sådana prästtjänster där innehavaren skall tjänstgöra i flera stift. En sådan ordning förutsätter att stiftssamfälligheterna i det stift där prästen skall ha sin anställning och det eller de stift där prästen dessutom skall tjänstgöra kommer överens om fördelningen av kostnaderna för prästens avlöningsförmåner.

Vårt förslag innebär att det inte behövs några särskilda föreskrifter om prästtjänster med tjänstgöring i flera stift. Bestämmelsen i 24 § andra stycket prästanställningslagen om sådana tjänster kan därför tas bort.

5 Vissa frågor väckta av 1991 års kyrkomöte

5.1 Konsekvensändringar till följd av folkbokföringsreformen

Regeringens förslag: Ordet "kyrkobokförd" byts ut mot ordet "folkbokförd" i 12 och 16 §§ lagen om svenska kyrkan, 10 § lagen om kyrkomötet, 5 § domkapitelslagen, 3 § kyrkofondslagen och 2 kap. 4 och 24 §§ kyrkliga indelningslagen.

1991 års kyrkomötes förslag överensstämmer med vårt (2KL 1991:1, kskr. 11).

Skälen för regeringens förslag: Genom den nya folkbokföringslagen (1991:481), som trädde i kraft den 1 juli 1991, har bl. a. begreppet kyrkobokförd ersatts med folkbokförd. I anslutning därtill har följdändringar med avseende på terminologin beslutats i ett stort antal lagar. Det gällde dock inte sådana lagar över vilka kyrkomötet skall beredas tillfälle att yttra sig.

1991 års kyrkomöte har begärt att ett byte av begreppet kyrkobokförd mot folkbokförd också görs i lagen om svenska kyrkan, lagen om kyrkomötet, domkapitelslagen och kyrkofondslagen.

Sådana lagändringar är självklara konsekvenser av folkbokföringsrefor-

men och bör därför genomföras. En motsvarande ändring behöver också göras i kyrkliga indelningslagen.

Prop. 1991/92: 39

5.2 Den särskilda kyrkoavgift som beräknas på skogsbruksvärdet

Regeringens förslag: Övergångsregleringen i fråga om sådan beräkning av den särskilda kyrkoavgiften som sker på skogsbruksvärdet förlängs intill utgången av år 1992.

Förslaget innebär att det förs in en ny punkt i övergångsbestämmelserna till kyrkofondslagen.

1991 års kyrkomötes förslag överensstämmer med vårt. Kyrkomötet har därutöver föreslagit att en motsvarande tidsobegränsad övergångsbestämmelse skall föras in i den nya kyrkolagen (Kmot 1991: 74, 1KL 8, kskr. 6).

Bakgrund: Vid behandlingen i riksdagen av förslaget till kyrkofondslag anförde konstitutionsutskottet i fråga om beräkningen av den särskilda kyrkoavgiften på skogsbruksvärdet att ojämn belastning i olika delar av landet motiverade en övergångsvis reglering intill utgången av år 1991 (prop. 1987/88: 31, KU 30 s. 17 och 18). Det antogs att större klarhet då skulle föreligga i fråga om uttaget på skogsfastigheter. En av regeringen hos kyrkofondens styrelse begärd utredning om kyrkans förmögenhetsförvaltning förväntades nämligen bli färdig med sitt arbete inom denna tid. Konstitutionsutskottet lade i sitt betänkande fram förslag till övergångsbestämmelser. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 181).

Skälen för regeringens förslag: Kyrkofondens styrelse överlämnade i november 1990 till civildepartementet betänkandet *Jorden, skogen och fonderna* med förslag om kyrkans förmögenhetsförvaltning (dnr C90/2176/KY). I sitt betänkande föreslog styrelsen att den särskilda kyrkoavgiften skulle avskaffas. Betänkandet har remissbehandlats och förslagen övervägs för närvarande i civildepartementet. Samtidigt utförs ett visst kompletterande utredningsarbete.

I avvaktan på att ställning tas i frågan om hur kyrkans förmögenhet bör förvaltas i framtiden bör övergångsregleringen i fråga om den särskilda kyrkoavgiften bestå. Vi föreslår att övergångsregleringen förlängs intill utgången av år 1992.

6 Ikraftträdande m. m.

Regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna skall träda i kraft den 1 januari 1992.

1991 års kyrkomöte tillstyrker förslaget (RegSkr 1990:1 s. 120–123, 2KL 1991:1, kskr. 11 och 1KL 1991:8, kskr. 6).

Skälen för regeringens förslag: De förslag till lagändringar som vi nu har behandlat har i huvudsak tillkommit på begäran av kyrkomötet. Kyrkomötet har bedömt det som angeläget att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt.

Vi föreslår att den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 januari 1992.

Förslagen förutses inte innebära några kostnadskonsekvenser.

7 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad som nu har anförts har inom civildepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1982:942) om svenska kyrkan,
2. lag om ändring i lagen (1982:943) om kyrkomötet,
3. lag om ändring i domkapitelslagen (1988:181),
4. lag om ändring i kyrkofondslagen (1988:182),
5. lag om ändring i prästanställningslagen (1988:184),
6. lag om ändring i kyrkliga indelningslagen (1988:185).

8 Ärendet till riksdagen

Regeringen föreslår att riksdagen

dels i den ordning som anges i punkt 9 första stycket övergångsbestämmelserna till regeringsformen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1982:942) om svenska kyrkan,

dels antar övriga lagförslag.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982:942) om svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs att i 12 och 16 §§ lagen (1982:942) om svenska kyrkan¹ ordet "kyrkobokförd" skall bytas ut mot "folkbokförd".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Prop. 1991/92: 39
Propositionens
lagförslag

¹ Lagen omtryckt 1991:319.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982:943) om kyrkomötet

Prop. 1991/92: 39
Propositionens
lagförslag

Härigenom föreskrivs att i 10 § lagen (1982:943) om kyrkomötet¹ ordet "kyrkobokförd" skall bytas ut mot "folkbokförd".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse av 10 § 1985:360.

3 Förslag till

Lag om ändring i domkapitelslagen (1988:181)

Prop. 1991/92: 39
Propositionens
lagförslag

Härigenom föreskrivs i fråga om domkapitelslagen (1988:181)
dels att i 5 § ordet "kyrkobokförd" skall bytas ut mot "folkbokförd",
dels att 2 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Domkapitlet består av följande ledamöter:

1. biskopen som ordförande,
2. domprosten *eller, där det inte finns någon domprost, en av regeringen för sex år i sänder bland stiftets kyrkoherdar förordnad ledamot* som vice ordförande,
3. en präst vald av stiftets präster,
4. tre lekmän valda av stiftsfullmäktige.

Domkapitlet består av följande ledamöter:

1. biskopen som ordförande,
2. domprosten som vice ordförande,
3. en präst vald av stiftets präster,
4. tre lekmän valda av stiftsfullmäktige.

I domkapitlet i Uppsala stift får ärkebiskopen i den utsträckning han finner det lämpligt sätta den biträdande biskopen i stiftet i sitt ställe som ledamot och ordförande.

Vid förhinder för eller uppkommen ledighet efter biskopen eller domprosten, får domkapitlet för en viss tid eller ett visst ärende som ledamot adjungera den som har anställning som präst i stiftet.

För ledamöterna enligt första stycket 3 och 4 skall det finnas lika många suppleanter. De utses på samma sätt som ledamöterna.

Vid handläggning av de ärenden som enligt 16 § lagen (1982:942) om svenska kyrkan och 42 § första stycket prästansättningslagen (1988:184) ankommer på domkapitlet, skall dess sekreterare ingå som ledamot.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse 1989:984.

4 Förslag till

Lag om ändring i kyrkofondslagen (1988:182)

Prop. 1991/92: 39
Propositionens
lagförslag

Härigenom föreskrivs i fråga om kyrkofondslagen (1988:182)¹
dels att i 3 § ordet "kyrkobokförd" skall bytas ut mot "folkbokförd",
dels att det i övergångsbestämmelserna till lagen skall införas en ny
punkt, 13, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13. Utan hinder av bestämmelserna i 12 § första och andra styckena och 21 § skall i fråga om sådan särskild kyrkoavgift som beräknas på skogsbruksvärdet gälla följande. In- till utgången av år 1992 skall avgiften för pastoratens räkning betalas av egendomsnämnden från avkastningen av den skog som nämnden förvaltar åt pastoraten.

Avgiften skall beräknas på det sammanlagda skogsbruksvärdet av pastoratens skogar i stiftet.

Avgiften för år 1992 får inte överstiga 80 procent av överskottet från egendomsnämndens förvaltning av pastoratens skogar under det räkenskapsår som avslutas den 31 december 1991. Överskottet beräknas efter avdrag för kostnaderna för skogs-vårdsavgiften.

Kyrkofondens styrelse skall senast den 15 april 1992 fastställa den särskilda kyrkoavgiften som beräknas på skogsbruksvärdet av pastoratens lönetillgångar för år 1991.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

¹ Senaste lydelse av 3 § 1990:402.

5 Förslag till

Lag om ändring i prästanställningslagen (1988:184)

Härigenom föreskrivs i fråga om prästanställningslagen (1988:184)¹
dels att 2 och 26 §§ skall upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 2 § skall utgå,
dels att 3, 7, 24, 25 och 58 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I varje pastorat skall det finnas en tjänst som kyrkoherde. I det pastorat där stiftets domkyrka är belägen skall det i stället finnas en tjänst som domprost, *om inte regeringen bestämmer annat.* Domprosten är kyrkoherde i pastoratet.

I ett pastorat får det också finnas tjänster som komminister.

7 §

I varje flerförsamlingspastorat skall det finnas en tillsättningsnämnd.

Kyrkorådet i varje församling i pastoratet väljer inom sig ledamöter i nämnden. Antalet ledamöter och hur många av dem som varje församlingskyrkoråd skall utse bestäms genom överenskommelse mellan kyrkoråden. Varje kyrkoråd skall dock välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas avgörs frågan av stiftsstyrelsen. För ledamöterna i nämnden skall väljas lika många suppleanter.

Val av ledamöter och suppleanter i nämnden skall ske på samma sätt som val av ledamöter i församlingskyrkoråd. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Beträffande tillsättningsnämnden tillämpas i övrigt bestämmelserna om kyrkoråd i 7 kap. 8 §, 9 §, 10 § första stycket tredje meningen, 11 – 13 §§, 14 § andra stycket samt 21 och 22 §§ församlingslagen (1988:180).

24 §

Frågor om inrättande av tjänster som biskop, biträdande biskop i Uppsala stift och domprost prövas av regeringen.

Frågor om inrättande av tjänster som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt prövas av svenska kyrkans centralstyrelse. Enligt föreskrifter

Föreslagen lydelse

3 §

I varje pastorat skall det finnas en tjänst som kyrkoherde. I det pastorat där stiftets domkyrka är belägen skall det i stället finnas en tjänst som domprost. Domprosten är kyrkoherde i pastoratet.

I nämnden skall ingå kyrkoherden och de övriga ledamöter som kyrkorådet i varje församling i pastoratet väljer inom sig. Antalet ledamöter och hur många av dem som varje församlingskyrkoråd skall utse bestäms genom överenskommelse mellan kyrkoråden. Varje kyrkoråd skall dock välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas avgörs frågan av stiftsstyrelsen. För de valda ledamöterna i nämnden skall väljas lika många suppleanter.

¹ Lagen omtryckt 1991:320.

som regeringen meddelar prövar centralstyrelsen också frågor om inrättande av personliga tjänster för präst eller tjänster för präst med tjänstgöring i flera stift.

Frågor om inrättande av tjänster som kyrkoherde, komminister och pastorsadjunkt prövas av stiftsstyrelsen.

Frågor om inrättande av tjänster som kyrkoherde, komminister, *stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt* och pastorsadjunkt prövas av stiftsstyrelsen.

25 §

När en *prästtjänst* blir ledig, skall stiftsstyrelsen pröva om den behöver tillsättas.

När en *tjänst som kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt eller pastorsadjunkt* blir ledig, skall stiftsstyrelsen pröva om den behöver tillsättas.

Om tjänsten inte behövs tillsättas, skall den hållas vakant eller dras in.

I fråga om en domprosttjänst ankommer prövningen dock på regeringen.

58 §

Svenska kyrkans centralstyrelses och stiftsstyrelsens beslut om inrättande eller indragning av en prästtjänst får inte överklagas.

Stiftsstyrelsens beslut om inrättande eller indragning av en prästtjänst får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.
2. Äldre föreskrifter om personliga prästtjänster gäller fortfarande för präster som vid utgången av år 1991 innehar en personlig tjänst.

6 Förslag till

Lag om ändring i kyrkliga indelningslagen (1988:185)

Prop. 1991/92: 39
Propositionens
lagförslag

Härigenom föreskrivs att i 2 kap. 4 och 24 §§ kyrkliga indelningslagen (1988:185) ordet "kyrkobokförd" skall bytas ut mot "folkbokförd".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Regeringen

Andra kyrkolagsutskottets betänkande 1991:1 ny kyrkolag
(delvis) m. m.

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet
den 30 augusti 1991 beslöt

att vid mom. 21 *beträffande skiljande från ämbetet* anhålla att 32 kap.
5 § förslaget till kyrkolag får den lydelse som framgår av bilaga¹

att vid mom. 38 *beträffande 34 kap. 7 § kyrkolagsförslaget*

tillstyrka regeringens förslag

att *i övrigt*

bifalla utskottets hemställan.

Stockholm den 31 augusti 1991

Göran Åstrand

/Bengt Törnell

¹Bilagan utesluten här.

Regeringen

Första kyrkolagsutskottets betänkande 1991:8 om viss
övergångsreglering i fråga om beräkning av särskild
kyrkoavgift

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet
den 29 augusti 1991 bifallit vad utskottet hemställt.

Stockholm den 31 augusti 1991

Göran Åstrand

/Bengt Törnell

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 oktober 1991

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Statsrådet Davidson anmäler *vissa kyrkliga frågor*

Regeringen beslutar att genom proposition lämna förslag till riksdagen om ändring i lagen (1982:942) om svenska kyrkan, m.m. i enlighet med bilagan till detta protokoll.

Ur protokollet
Maud Melin

Propositionens huvudsakliga innehåll	5
1 Inledning	7
2 Domkapitlets sammansättning m. m.	8
2.1 Adjungerade ledamöter i domkapitlet	8
2.2 En domprosttjänst i varje stift	9
3 Tillsättningsnämndens sammansättning	10
4 Inrättandet av prästtjänster m. m.	11
4.1 Antalet prästtjänster	11
4.2 Personliga prästtjänster	12
4.3 Prästtjänster för flera stift	13
5 Vissa frågor väckta av 1991 års kyrkomöte	14
5.1 Konsekvensändringar till följd av folkbokföringsreformen ...	14
5.2 Den särskilda kyrkoavgift som beräknas på skogsbruksvärdet .	15
6 Ikraftträdande m. m.	15
7 Upprättade lagförslag	16
8 Ärendet till riksdagen	16
Propositionens lagförslag	17
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:942) om svenska kyrkan .	17
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:943) om kyrkomötet ...	18
3 Förslag till lag om ändring i domkapitelslagen (1988:181)	19
4 Förslag till lag om ändring i kyrkofondslagen (1988:182)	20
5 Förslag till lag om ändring i prästanställningslagen (1988:184)	21
6 Förslag till lag om ändring i kyrkliga indelningslagen (1988:185) ..	23
<i>Bilaga 1</i> Kyrkomötets skrivelse 1991:11	24
<i>Bilaga 2</i> Kyrkomötets skrivelse 1991:6	25
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 oktober 1991 .	26

